

II.

Den polytekniske Lærestanstalt.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Forelæsninger og Øvelser.

1. Foruden at Docent A. Thomsens trykte Forelæsninger over organisk teknisk Kemi, som omtaltes i Aarb. f. 1881—82, S. 300, i dette Aar er blevet fuldendt, er der avtograferet en ny Udgave af Lektor Freuchens Forelæsninger over Landmaaling og Nivellering, samt begyndt paa Udgivelsen af Prof. Holmbergs Forelæsninger over Vej- og Jærnbanebygning.

2. Farmaceutiske og medicinske studerendes Undervisning paa Lærestanstalten. Da Universitetslaboratoriet, uagtet Arbejdstiden fra 1880 var blevet forøget fra 12 til 16 Timer ugentlig, vedblivende var overfyldt, og der ikke kunde skaffes mere Plads i de nuværende Lokaler, eller der var Udsigt til nogen Udvidelse i en nær Fremtid, var det naturligt, at Tanken lededes hen paa den foreslaaede nye Bygning for den polytekniske Lærestanstalt. Efter Foranledning fra Prof. Thomsens Side henstillede Justitsministeriet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at der ved et eventuelt Lovforslag om Opførelsen af en ny polyteknisk Lærestanstalt blev truffet Foranstaltninger til, at den farmaceutiske Skole henlagdes under Lærestanstalten. Bestyrelsen, hvis Udtalelser herom Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet forlangte, meddelte under 23. Septbr., at den eventuelle nye Bygning formentlig godt kunde indrettes saaledes, at Undervisningen for Farmaceuterne kunde henlægges til Lærestanstalten, og at den heller ikke havde noget at erindre herimod.

Paa Grund af Mangelen paa Plads i Universitetslaboratoriet søgte adskillige farmaceutiske og medicinske studerende hen til Lærestanstaltens Laboratorium, og i Foraars Halvaaret 1883 steg disses Antal saa stærkt, at de optog 25 Arbejdspladser. Laboratoriet var ikke belavet paa at optage blandt andet 14 farmaceutiske Præparanter foruden de polytekniske, og da Farmaceuterne tilmed i flere Retninger bruge egne Metoder, som fordre særegne Apparater, havde Lektor Jørgensen maattet anskaffe for over 500 Kr. Materiel for disse Præparanter. Da der til Bestridelsen af Udgifterne ved Lærestanstaltens Laboratorium er fastsat en bestemt Sum, som naturligvis ikke er beregnet paa ekstraordinære Forhold, var et Tilskud nødvendigt for at dække de forøgede Udgifter. Lektor Jørgensen anmodede derfor Bestyrelsen om at udvirke, at det Vederlag af 600 Kr., som oven nævnte farmaceutiske og medicinske studerende havde erlagt for Adgang i Foraars Halvaaret til Laboratoriet, i Analogi med Forholdene ved Universitetslaboratoriet, hvor Ind-

tægten for Adgangskortene til samme tilflyde dettes Kasse, ogsaa kom Lærestaltens Laboratorium til gode, idet dette Beløb førtes til Indtægt paa Laboratoriets særlige Konto, med Ret for Bestyreren til at disponere over det til Laboratoriets Fornødenheder. Under 31. Marts bifaldt Ministeriet Bestyrelsens Indstilling herom.

II. Stiftelsen af et nyt Legat.

I Anledning af Prof. Wilkens' halvhundredaarige Jubilæum som polyteknisk Kandidat blev der i Begyndelsen af 1882 sammenskudt af hans yngre og ældre Elever en Sum til at grunde et Legat, som skulde bære hans Navn. Efter at Indsamlingen var sluttet, og den indkomne Sum overleveret Prof. Wilkens, udtalte denne sine Ønsker angaaende Legatet i følgende Skrivelse til Bestyrelsen:

»Det vil være, om end ikke den højtærede Bestyrelse som saadan, saa dog dens Medlemmer bekendt, at der i Anledning af 50 Aars Dagen for min Kandidatexamen er indsamlet en Pengesum, hvormed skulde begrundes et Legat, der skulde bære mit Navn, og hvis Anvendelse blev overladt til min Bestemmelse. Denne Indsamling er sluttet, og da dens Kasserer, Fabrikant Mathiesen, ikke ønskede at beholde Pengene i sit Værge, har jeg som den nærmest forpligtede taget dem i Forvaring, og de ligge indtil videre hos mig, anbragte dels i Nationalbankaktier til Beløb 800 Kr., dels i en Bikubebog, der skal være opgivet at tilhøre »Professor Wilkens' Legat«.

Strax maa jeg her udtale, at jeg sidst af alt ønsker at tage saaledes bindende Bestemmelser om enten Legatets Forvaltning eller dets Anvendelse, at man senere kunde finde sig hindret i Afgivelser fra Bestemmelser, der i Tidens Løb maatte anses for at være blevne uforstandige. Jeg haaber, at man til en Begyndelse følger det af mig anviste Spor, men efterhaanden, som det maatte vise sig aabenbart uheldigt, bøder paa Fejlen ved hensigtsmæssige Forandringer.

Da Summen, der nu er voxet til henimod 1,570 Kroner, foreløbig er aldeles utilstrækkelig til at udrette noget klækkeligt med, mener jeg, at den foreløbig i en Del Aar bør voxe ved sine Renter, og da Pengene efterhaanden maa antages fremdeles at ville synke i Værdi, bør der vistnok altid sørges for, at Stammen kan voxe ikke altfor langsomt. Jeg har hidtil anbragt Pengene i Nationalbankaktier, fordi dette vistnok er et grundmuret solidt rentebærende Papir, der staar noget lavere i Kurs i Forhold til Middeludbyttet i Gjennemsnit for flere Aar, og til Kursen paa de kongelige danske Obligationer, fordi der blandt Enker, Faderløse og andre, der fortrinsvis søge Sikkerhed, findes mange, der maa søge at faa en bestemt aarlig Indtægt og derfor ubetinget foretrække de kongelige Obligationer.

Naar den Tid er kommet, at man kan uddele Legatportioner af saadan Størrelse, at Modtagerne ikke ere fristede til at opfatte dem som et Middel til at nyde sin Ungdom og sin Glæde over en vel overstaaet Examen, men kunne have en væsentlig Nytte af dem, er det mit Ønske, at de skulde tjene som en Opmuntring til at studere mekanisk Teknologi, naturligvis i dens hele ved Lærestalten docerede Omfang, en Belønning for en — senere maaske flere — der have lagt deres Dygtighed i Faget for Dagen ved Examen, en Hjælp, de maatte trænge til, det være under Aftjening af deres Værnepligt, eller til de kunne komme i en Plads. Jeg maa dog gjøre den Indskrænkning, at da jeg altid har betragtet det som Lærestaltens Hovedopgave at uddanne dygtige Mænd for det praktiske industrielle Liv, og da mit Fag aabenbart nærmest er til Nytte for dem, vilde jeg finde det uheldigt, om Legatet tilfaldt en Kandidat, der var bestemt til at blive Videnskabsmand eller til at indtræde i en anden, Industrien uvedkommende Stilling.

Jeg kan ikke antage, at Bestyrelsen kan have noget imod at overtage Forvaltningen af dette Legat, og under denne Forudsætning foreslaar jeg følgende:

1. Bestyrelsen tager Kapitalen i Forvaring og lader den foreløbig voxe ved sine Renter; saa snart hertil findes ophobet tilstrækkeligt, indkøbes Aktier i Nationalbanken.

2. Selv efter at Renterne ere blevne tilstrækkelige til en anelig Legatportion aarlig, bør der stadig oplægges noget, ikke gjerne under $\frac{1}{5}$ af Renten, og i alt Fald derved, at Legatportioner altid udbetales i runde Summer. For mig staar nu for Tiden 200 Kroner som en passende Størrelse; men saa vel Størrelsen som i Tiden Antallet af Portionerne overlades til Bestyrelsens Afgjørelse. Jeg mener, at der heller ikke burde hvile nogen absolut Forpligtelse til en aarlig Uddeling, selv om et Aar ingen ny mekanisk eller kemisk Kandidat fandtes egnet til at modtage en Portion.
3. I Løbet af Aaret 1911 lader Bestyrelsen udarbejde en Fundats for Legatet med saa meget Hensyn til min Opfattelse, som gaar an under den Tids Forhold, og med saa megen Frihed i Anvendelsen, eller i alt Fald Lethed til at foretage Forandringer, at man ikke udsætter sig for at komme i Forlegenhed ved indtrufne Forandringer i Forholdene.
4. Den første Legatportion udbetales d. 29. Februar 1912, som er 100 Aars Dagen for min Fødsel. Jeg antager, at man til den Tid vil kunne begynde og aarlig fortsætte Uddelingen med en Portion à 200 Kr.; men i alt Fald har jeg givet saa stor Elasticitet, at en anstændig Udbetaling paa den Dag maa kunne finde Sted. Saa længe Kandidatexamen afholdes i Januar, kunde maaske Udbetalingen ogsaa fremdeles hvert Aar finde Sted paa Øllegaards Dag, der Skudaarene falder paa d. 29. Februar, de andre Aar paa d. 28.

Kjøbenhavn d. 20. Februar 1883.

Ærbødigst

J. Wilkens.

Til

Bestyrelsen for den polytekniske Lærestanstalt.

Bestyrelsen kunde ganske slutte sig til Prof. Wilkens' Forslag, men fandt det dog rigtigst, at Forvaltningen af Legatets Pengemidler overdroges Universitetskvæsturen; og da hverken Prof. Wilkens eller Kvæstor havde noget at erindre derimod, gjordes Indstilling derom til Ministeriet, som under 16. April meddelte, at der var givet Universitetskvæsturen Ordre til at modtage Legatets Pengeeffekter og kontante Beholdning til Forvaltning, mod at der af den aarlige Rente indeholdes det sædvanlige Administrationsgebyr til Universitetet. Under 5. Maj blev Legatets Midler: Nationalbankaktier til et nominelt Beløb af 800 Kr. og 166 Kr. 16 Ø. i Kontanter overleveret til Kvæsturen tillige med en Afskrift af Prof. Wilkens' oven anførte Skrivelse.

III. Examina.

11 Examinander, som agtede at indstille sig til den forestaaende 2. Del af Examen i anvendt Naturvidenskab og Examen for examinerede Kemikere, anholdt i September 1882 om, at de praktiske Prøver i Laboratoriet maatte holdes i December i Stedet for i Januar. Da man maatte antage, at der i det hele vilde melde sig et saa stort Antal af Examinander til Examen, at den vanskelig kunde fuldendes i Januar, uden at henlægge en Del ligesom i tidligere Aar til December, bevilgede Bestyrelsen i Henhold til den Bemyndigelse, som den under 5. Oktbr. 1881 havde erholdt af Ministeriet (s. Aarb. 1881—82, S. 300), Andragendet, og bestemte tillige, at Maskinprojektet og Vandbygningsprojektet ved Examen i Mekanikken og Ingeniørfaget skulde udføres i December.

— Under 10. Oktbr. og 21. Novbr. 1882 bifaldt Ministeriet Bestyrelsens Indstillinger om, at 2 Examinander, som havde underkastet sig 1. Del af Examen i Ingeniørfaget, maatte indstille sig til 2. Del af Examen i Mekanikken, saaledes at deres Karakterer ved den først nævnte Examen i Fysik, Kemi og deskriptiv

Geometri samt i Mathematik overførtes, at deres Karakterer i sidst nævnte Fag suppleredes ved en mundtlig Prøve, for hvilken der gaves to Karakterer, og at de i øvrigt bleve prøvede i de andre Fag ved 2. Del af Examen i Mekaniken.

Derimod afslog Bestyrelsen et Andragende fra en Examinand, der i 1883 havde taget 1. Del af Examen i Mekaniken og tidligere samme Del af Examen i Ingeniørfaget, om at hans Karakterer i Mathematik ved sidst nævnte Examen maatte overføres til 2. Del af Examen i Mekaniken, til hvilken han i Januar 1884 agtede at indstille sig.

B. Tilstand og Virksomhed.

I. Bestyrelse og Lærerpersonele m. m.

I selve Undervisningsaaret skete der ingen Forandring i Bestyrelsen eller i Lærerpersonelet; men under 5. Juni 1883 afskedigede Ministeriet Prof. Holten som Direktør fra 31. Juli at regne, og under samme Dato blev Prof. J. Thomsen allernaadigst udnævnt til Direktør fra 1. Avg, s. A.

— I Begyndelsen af Maj blev Prof. Steen ved Sygdom nødt til at standse sine Forelæsninger; med Ministeriets Tilladelse under 12. s. M. blev det overdraget Dr. phil. P. C. V. Hansen at afslutte Prof. Steens Forelæsninger i Foraars Halvaaret mod et Honorar af 200 Kr., som udrededes af Kontoen for ekstraordinære Udgifter.

— Til Oplysning om, i hvilken Udstrækning Lærestaltens Undervisning er blevet benyttet, anføres:

I Efteraars Halvaaret 1882 benyttedes Undervisningen af	128 Examinander,
	55 andre Deltagere.
	<hr/>
	i alt af... 183 Deltagere.
	<hr/>
I Foraars Halvaaret 1883	103 Examinander,
	57 andre Deltagere.
	<hr/>
	i alt af... 160 Deltagere.
	<hr/>

— De 10 Kommunitetsstipendier à 300 Kr. for polytekniske Examinander, som ikke ere Studenter, bleve for 1882—83 tilstaaede følgende: C. J. I. V. Carlsson, H. F. C. Dencker, V. M. Friderichsen, H. J. N. Hee, H. C. Jensen, O. E. D. Jørgensen, V. T. G. Lund, G. E. Schmidt, H. Vestesen og J. V. Wied.

End videre erholdt J. H. V. Brammer og C. A. V. Engelhardt hver for den første Halvdel af Undervisningsaaret et Stipendium paa 150 Kr. af det Classenske Fideikommis' Bidrag.

— Af Anskaffelser til Forøgelse af Samlingerne skal der nævnes følgende:

Til den fysiske Samling et Spektroskop af Mørz; til Modelsamlingen nogle Værker med Tegninger for Ingeniører; til den teknologiske Samling et komplet Sæt Spidsbolte og Spidsmøtriker til Skrueskæring efter et nyt System; til Samlingen af Landmaalerinstrumenter en Sextant.

— Under 20. Maj 1883 meddelte den tekniske Forening, at den udvexlede Tidsskrifter med flere udenlandske Foreninger, og da den antog, at disse Værker